

ศึกษาแนวทางการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท
อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย
Study the guidelines for the Dissemination of Dhamma Among Monks
in Accordance with Theravada Buddhism
Phon Phisai District, Nong Khai Province

พระครูสิริสมาจาร (บุญเหลือ อภินจโน)¹
PhraKru Sirismachan (Boonlue Akinjano)¹

บุญส่ง สิ้นจุนอก²
Boonsong Sinnok²

สมเดช นามเกต³
Somdet Namket³

พระสัจชัย ญาณวีโร⁴
Phra Sunchai Yanaweero⁴

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย¹
Mahachulalongkomrajavidyalaya University Nongkai Campus¹
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา⁴
Mahamakut Buddhist University Lanna Campus⁴
Corresponding Author, Email: yannawero@gmail.com⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเผยแพร่ตามแนวพระพุทธศาสนา 2) ศึกษาวิธีการเผยแพร่ตามแนวพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย และ 3) ศึกษาวิธีการและแนวทางการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเป็นการศึกษาวิจัยเชิงภาคสนาม แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลจากการวิจัยพบว่า วิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระพุทเจ้ามีเทคนิคและวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมแก่ชนทุกชั้นวรรณะ และกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในสมัยพุทธกาล กล่าวคือ พระพุทธองค์ทรงเน้นเรื่องที่จะทรงนำไปสอนว่าเหมาะสมแก่ผู้ฟังหรือไม่ วิธีการต่างๆ ครอบคลุมการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างมีระบบ จึงทำให้พุทธศาสนิกชนรับรู้

ศรัทธา ให้ความสนใจ และเข้าร่วมส่งเสริมสนับสนุน จนได้ผลสัมฤทธิ์ในการ เผยแผ่ พระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง

พระสงฆ์ในอำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ดำเนินงานการเผยแผ่พระพุทธธรรม ตามรอย พระคำรัสของพระบรมศาสดา ทำหน้าที่สอนธรรม นำปฏิบัติ ด้วยการเทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมเป็นประจำทุกวันพระอุโบสถศีลเป็นผู้บรรยายธรรมทางวิทยุกระจายเสียง และตามสถาบันการศึกษา หน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐและเอกชน ปฏิบัติกิจของสงฆ์ด้วยการทำวัตรสวดมนต์เช้าเย็นเป็นประจำทุกวัน ลงอุโบสถสังฆกรรมไม่เคยขาดหากไม่มีกิจธุระจำเป็นนอกจากนั้นต้องเป็นนักเผยแผ่ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ในการคิดใหม่ทำใหม่

คำสำคัญ : การเผยแผ่ธรรมะ, คณะสงฆ์ในเขตอำเภอโพธาราม

Abstract

The purposes of this research were; 1) to study the concept concerning the propagation in accordance with the way of Buddhism 2) to study the propagation in compliance with the way of Buddhism and 3) to study the models and the way to propagate Dhamma of Sangha in the territory of Phonphisai District, Nongkhai Province. This research was the qualitative research by analyzing the data from Tipitaka, Buddhist academic documents, related researches and field research studies and then reported the results of research by descriptive analysis.

The results of research were found that the ways to propagate Buddhism of the Lord Buddha consisted of various techniques suitable for every classes and various target groups in the Buddhist period, that is, the Buddha emphasized what would be appropriate for Him to teach people or not and various methods and processes for propagation of Buddhism were in the order. So all those methods and processes made Buddhists accept, believe and get interested and they participated and enhanced until to get successes in propagation of Buddhism widely.

The Buddhist monks in Phonphisai District, Nongkhai Province carried on their duties in propagating Dhamma in accordance with the words of the Lord Buddha to teach Dhamma and practice by teaching people to

practice the moralities daily in every Buddhist Holiday. They preached Dhamma by the way of Radio broadcasting station and in the educational institutes, in various organizations both private and state sectors and carried out their duties by chanting in the morning and the evening everyday and to go to the church for performing the Sangha Kamma continuously except for the necessary duties. In addition, the preachers would have wide vision and the innovatory creation.

Keywords : the Dhamma practice, Sangha in the territory of Phonphisai District

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่ยุคสมัยพุทธกาลจวบจนกระทั่งในยุคสมัยปัจจุบัน ได้มีวิวัฒนาการรูปแบบการเผยแผ่กระจายพระศาสนาสู่ศาสนิกชนตามลำดับ ซึ่งเป็นการเผยแผ่ทางวัฒนธรรมอันดีงามของพระพุทธศาสนาในนานาประเทศ ประเทศที่พระพุทธศาสนาเผยแผ่ไป แม้จะมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นความแตกต่างกันในแต่ละชนชาติ พระพุทธศาสนาได้อนุโลมวิวัฒนาการไปตามรูปแบบวิถีของชนชาตินั้นๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยมีพุทธบริษัท 4 ทำหน้าที่การเป็นสาวกที่ดีช่วยกันประกาศพระศาสนา เผยแผ่ธรรมะสู่นุชนในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคสมัยสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วเป็นสาเหตุให้วิถีชีวิตของผู้คนในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตตามไปด้วย กิจกรรมของชีวิตเปลี่ยนแปลงไปเช่นต้องตื่นแต่เช้าเพื่อออกไปทำงานนอกบ้าน มีเวลาอยู่บ้านน้อยมากส่วนมากจะมีเวลาอยู่ที่ทำงานหรืออยู่บนท้องถนนซึ่งนั่นหมายถึงรถติดเป็นเวลานาน ๆ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบดำเนินชีวิตดังกล่าวนี้ทำให้ไม่มีเวลาพอที่จะกระทำกิจกรรมทางศาสนาตามแบบวิถีแห่งพุทธ เช่น การตื่นนอนแต่เช้าเพื่อจัดเตรียมอาหารคาวหวานสำหรับใส่ตักบาตร หรือแม้แต่การไปบำเพ็ญบุญกุศลที่วัด การฟังเทศน์ฟังธรรมจากพระสงฆ์มีปริมาณลดน้อยลง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นเป็นสาเหตุทำให้พุทธศาสนิกชนใกล้ชิดพระพุทธศาสนา น้อยลง

ฉะนั้นเราจึงควรทราบถึงปัญหาในการเผยแผ่พุทธธรรม เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป สำหรับประเด็นที่สำคัญ คือ

1. การเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนายังไม่มีประสิทธิภาพพอ เนื่องจากพระภิกษุสามเณร หรือผู้นำทางศาสนา ยังขาดความรู้และทักษะที่เพียงพอในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขาดสื่อการสอนที่น่าสนใจ ภาษาที่ใช้ไม่เป็นที่เข้าใจสำหรับประชาชน อีก

ทั้งยังขาดแคลนพระภิกษุสามเณรผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเขตชนบท

2. ปัญหาและอุปสรรคด้านพระสงฆ์และสถาบันพระสงฆ์ในฐานะผู้เผยแผ่ธรรมะ เช่นการขาดแคลนพระสงฆ์ที่มีความสามารถในการเผยแผ่ธรรมะอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตชนบท

3. ปัญหาและอุปสรรคด้านวิธีการหรือกลวิธีการเผยแผ่ธรรมะ เช่น ไม่มีการกำหนดหัวข้อธรรมะที่เหมาะสมกับผู้ฟัง หรือไม่มีการศึกษาหัวข้อธรรมะอย่างถ่องแท้ก่อนนำไปเผยแผ่ นอกจากนี้พระสงฆ์ไม่ได้มีการฝึก การผลิต และการใช้สื่อดิจิทัลมาก่อน รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ส่วนใหญ่จึงมุ่งใช้สื่อบุคคลเป็นหลัก ทำให้การเผยแผ่ธรรมะกระทำได้ในเขตจำกัด

4. พระภิกษุ สามเณรจำนวนไม่น้อยมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านวัตถุมากเกินไปมีการเรียไรทำบุญสร้างวัดถุกมากเกินไป ทำให้การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดไม่เกิดประโยชน์ต่อการเผยแผ่พุทธธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการพัฒนาจิตใจ ทำให้บทบาทของวัดและพระสงฆ์ในด้านการพัฒนาจิตใจลดน้อยลงมาก (คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาจิต สภาสังฆมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, มิติใหม่ของการพัฒนาจิต, 2528: 65-66)

การที่นักเผยแผ่พระพุทธศาสนา นำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไปแสดงให้ผู้อื่นได้รู้ได้เข้าใจ และพระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองมาจนถึงทุกวันนี้ นอกจากพุทธธรรมแล้ว สิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ เทคนิคการประชาสัมพันธ์ วิธีการของผู้ส่งสารด้วยการสอนที่จะได้ผลดีนอกจากให้เกิดความเข้าใจแล้ว จะต้องให้เกิดการรู้มอเห็นคุณค่า ความสำคัญ จนมีความเลื่อมใสศรัทธา ที่จะนำไปประพฤติปฏิบัติด้วย ผลสำเร็จอย่างหลังเป็นสิ่งสำคัญมากและมักจะทำได้ยากกว่าผลสำเร็จอย่างแรก เพราะต้องใช้เทคนิค และวิธีการสอนประกอบการเผยแผ่ไปด้วย รวมไปถึงการใช้ภาษาและวิธีการนำเสนอโดยวิธีการเชื่อมโยงเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันเข้าสู่หัวข้อธรรมะที่จะนำเสนอ หรือการนำพุทธธรรมมาประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย โดยยังคงไว้ซึ่งสาระและคุณค่าของพุทธธรรมที่มีอยู่เดิมในพระไตรปิฎก

วิธีการสอนและอุปบายกลวิธีต่างๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการเผยแผ่ธรรมะ เพราะช่วยเป็น“สื่อ” หรือเป็นอุปกรณ์ในการเผยแผ่ และเสริมให้การเรียนรู้ไปอย่างรวดเร็วและดียิ่งขึ้น การที่จะชี้ให้เห็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมหรือเสนอความคิดเห็น แก้ไขปรับปรุงในเรื่องต่างๆ เพื่อชักจูงโน้มน้าวจิตใจของประชาชนให้ประพฤติตามหลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสุขสงบในสังคม ผู้เผยแผ่จะต้องเป็นกัลยาณมิตร คือ เป็นผู้ชี้แนะที่

ถูกต้องให้ ถ้าชี้แนะผิด ๆ ก็อาจพาไปนอกทางหรือผิดพลาดได้ อย่างไรก็ตามบทบาทของนักเผยแผ่ คือ “ชี้แนะแนวทาง” (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2540 : 4)

การวิจัยนี้ เป็นการการเผยแผ่ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย จึงได้มีการศึกษาวิธีการและแนวทางการเทศนาของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน พร้อมทั้งเทคนิคการเผยแผ่ธรรมะในแบบต่างๆ ที่เหมาะสมกับยุคสมัย รวมถึงเคล็ดลึกลับการนำเสนอเนื้อหาสาระพุทธธรรมต่อพุทธบริษัทตามสถานที่ต่างๆ ให้เกิดความน่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระภิกษุ สามเณร รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พุทธศาสนาทั่วประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการเผยแผ่พุทธธรรม และได้เทคนิควิธีการโน้มน้าวใจแก่พุทธบริษัทให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมได้ถูกต้อง เพื่อประโยชน์ในปัจจุบันเพื่อประโยชน์ในเบื้องหน้าและประโยชน์อย่างยิ่งคือพระนิพพาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวความคิดการเผยแผ่ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาการเผยแผ่ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อศึกษาวิธีการและแนวการเผยแผ่ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการเผยแผ่ตามแนวพระพุทธศาสนา การเผยแผ่ตามแนวพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในอำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย และวิธีการและแนวทางการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย

2. ด้านเอกสาร

เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารดังนี้

2.1 เอกสารปฐมภูมิ (Primary) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539

2.2 เอกสารทุติยภูมิ (Secondary) ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความ ข้อเขียน และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่ตามแนวพระพุทธศาสนา

3. ด้านเป้าหมาย

ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลโดยแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากพระสังฆาธิการที่มีบทบาทในการเผยแผ่ในเขตอำเภอโพธาราม นักรักษาการพระพุทธศาสนา และชาวบ้านจำนวน 30 รูป/คน ได้แก่

1. พระสังฆาธิการ จำนวน 7 รูป
 2. นักรักษาการพระพุทธศาสนา จำนวน 3 คน
 3. ชาวบ้าน จำนวน 20 คน
- รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 รูป/คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาทางเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูล ต่าง ๆ ดังนี้

2. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (First Sources) ได้แก่พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539

3. ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ วรรณคดี ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส อัตโนมัตติ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารจากหนังสือต่าง ๆ รวมไปถึงเว็บไซต์ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้

4. จัดกระทำข้อมูลที่ศึกษาและรวบรวมจากการประชากร กลุ่มเป้าหมาย ได้มา โดยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มเป้าหมาย ใช้วิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และ การสุ่มอย่างง่าย (sample random sampling) นี้ ได้จากการสัมภาษณ์บุคคล ในเขตอำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 รูป/คน ได้แก่

1. พระสังฆาธิการ จำนวน 7 รูป
2. นักรักษาการพระพุทธศาสนา จำนวน 3 คน
3. ชาวบ้าน จำนวน 20 คน

4. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์ประกอบวิทยานิพนธ์

5. สรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ และเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. แนวคิดการเผยแพร่ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท

วิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าและพระสาวกมีเทคนิคและวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมแก่ชนทุกชั้นวรรณะ และกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ในสมัยพุทธกาล กล่าวคือ พระพุทธองค์ทรงเน้นเรื่องที่ จะทรงนำไปสอนว่าเหมาะสมแก่ผู้ฟังหรือไม่ เช่น ในกรณีการแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 ก็จะต้องรู้อุปนิสัยพื้นฐานหรือจริตของท่านเหล่านั้นก่อน จึงทรงนำอนัตตลักขณสูตรไปแสดง ส่งผลให้ท่านเหล่านั้นเกิดดวงตาเห็นธรรมและบรรลุความเป็นพระอรหันต์ในเวลาต่อมา ส่วนวิธีการต่างๆ เช่น ทรงพิจารณาถึงผู้เรียน/ผู้ฟังธรรม หัวข้อธรรมที่จะนำไปแสดงเวลาความเหมาะสม อุปนิสัยใจคอ และวิธีการนำเสนอ เช่น ทรงเลือกใช้รูปแบบต่างๆ กัน ได้แก่การสนทนาธรรม แบบบรรยาย ยกตัวอย่างมาเปรียบเทียบ มีอุปกรณ์เสริมขณะสอน การสาธิตให้ดูการเล่นภาษา เป็นต้น ส่วนแนวทางการเผยแพร่พระพุทธศาสนาหลังพุทธกาลพบว่า หลังพุทธปรินิพพานได้ 3 เดือน คณะสงฆ์ในขณะนั้น (ส่วนใหญ่เป็นพระอริยสงฆ์) ก็ได้วางนโยบายใหม่ คือ เริ่มทำสังคายนาพระธรรมวินัยอีกครั้งหนึ่ง และในเวลาต่อมาก็ทำอีก 2 ครั้ง ซึ่งครั้งที่ 3 นี้เองมีผลให้พระพุทธศาสนาถูกเผยแพร่เข้ามายังประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน กระบวนการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างมีระบบ จึงทำให้พุทธศาสนิกชนรับรู้ ศรัทธา ให้ความสนใจ และเข้าร่วมส่งเสริมสนับสนุน จนได้ผลสัมฤทธิ์ในการ เผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างกว้างขวาง พุทธศาสนิกชนเกิดความเข้าใจศรัทธาในหลักธรรมนำไปปฏิบัติจนได้รับผลตามกำลังสติปัญญาแห่งการปฏิบัติของตน พระพุทธศาสนาจึงได้ประดิษฐานมั่นคงถาวรมาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ ความสำเร็จส่วนใหญ่เริ่มต้นจากคุณสมบัติของพระผู้มีพระภาคเจ้าทั้งด้านบุคลิกภาพ ร่างกาย น้ำเสียง บุคลิกลักษณะ และคุณธรรมภายในคือพระปัญญาคุณ พระวิสุทธิคุณ พระมหากรุณาธิคุณ ประกอบกับการวางแผนการเผยแพร่ในเชิงรุกด้วยพระองค์เอง และการส่งพระสาวกออกไปเผยแพร่ โดยเน้นสั่งสอนบุคคลผู้เป็นหัวหน้าประชาชนให้ศรัทธาก่อนแล้ว บริวารหรือประชาชนผู้เป็นลูกน้องก็จะศรัทธาตาม รวมทั้งการใช้นโยบายเชิงตั้งรับแสดงธรรมแก่ประชาชนที่เข้ามาในสำนักวัดหรืออาราม โดยมีกิจกรรมทางพระศาสนาเป็นสื่อกลางสำคัญ ซึ่งพระองค์ทรงกระทำให้ดูเป็นตัวอย่างแล้ว เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์รุ่นหลังๆ ได้ปฏิบัติตาม ทำให้เกิดมีพุทธศาสนิกชนจำนวนมากรับรู้ ยอมรับและปฏิบัติตามแนวทางคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนตราប់เท่าทุกวันนี้

2. การเผยแพร่ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท อำเภอโพธารมย์ จังหวัด

หนองคาย พระสงฆ์ในอำเภอโพธารมย์ จังหวัดหนองคาย ได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน จึงได้ทำหน้าที่เผยแพร่ธรรมะ ด้วยการชี้ทางออก บอกทางสว่างให้แก่ประชาชน อันเป็นการแสดงปฏิการะตอบแทนรัฐด้วยการปฏิบัติตามบทบาท ภาระ

หน้าที่อันดีงาม ตามพุทธบัญญัติ คือ พระธรรมวินัย และมหาเถรบัญชา คือ พระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ กฎกระทรวง กฎมหาเถรสมาคม ระเบียบ และคำสั่งมหาเถรสมาคม ให้ ความสำคัญกับการเผยแผ่ โดยได้นำวิธีการเผยแผ่ที่พระพุทธเจ้าได้วางเอาไว้มาใช้ในการ เผยแผ่ธรรมะ จะสังเกตเห็นได้จากนโยบายในการพัฒนาวัดของท่านด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา คือ การเทศนา ปาฐกถาธรรม บรรยายธรรม สัมโมทนียกถา การให้โอวาท เอกสารหนังสือ เพราะท่านได้คำนึงถึงว่าการเผยแผ่ธรรมะนี้มีประโยชน์ต่อประชาชน ชุมชน สังคม และประเทศชาติเป็นอันกอนันต์ และเป็นการเจริญรอยตามบาทพระบรม ศาสดา อันเป็นวิธีการสร้าง ศาสนบุคคฺลให้เป็นคนดีมีคุณธรรม เป็นการสร้างคนดี ให้มา ควบคุมคนเก่งที่ไร้คุณความดี ทั้งยังเป็นการให้ท่านที่มีอาณิสงสัมมหาศาลมากกว่าการให้ทุก สิ่ง นอกจากนั้นแล้วคณะสงฆ์ในเขตอำเภอโพธิ์พิสัย ได้ดำเนินงานการเผยแผ่พุทธธรรมตาม รอย พระตำราสของพระบรมศาสดา ทำหน้าที่สอนธรรม นำปฏิบัติ ด้วยการเทศนาสั่งสอน ประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมเป็นประจำทุกวันพระอุโบสถศีลเป็นผู้บรรยายธรรมทาง วิชยฺกกระจายเสียง และตามสถาบันการศึกษา หน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐและเอกชน ปฏิบัติกิจของสงฆ์ด้วยการทำวัตรสวดมนต์เช้าเย็นเป็นประจำทุกวัน ลงอุโบสถสังฆ กรรมไม่เคยขาดหากไม่มีกิจธุระจำเป็นนอกจากนั้นต้องเป็นนักเผยแผ่ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ในการคิดใหม่ทำใหม่ ก้าวไกล ก้าวหน้า มุ่งพัฒนาสังคม ด้วยการจัดโครงการสนับสนุน ส่งเสริม ฝึกฝน บุคลากรที่เป็นพระภิกษุสามเณรภายในวัด ให้รู้จักการเผยแผ่ธรรมะคำสั่ง สอนขององค์บรมสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยการเทศนา การปาฐกถาธรรม การบรรยายธรรม การสอนหนังสือในโรงเรียนต่างๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชนการทำวัตรสวดมนต์เช้า-เย็น การลงอุโบสถสังฆกรรม และการทำกิจที่พระสงฆ์พึงกระทำเพื่อการเป็นบุคลากรที่มี คุณภาพเป็นกำลังของพระพุทธศาสนา

3. วิธีการและแนวการเผยแผ่ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย

รูปแบบและแนวทางการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคายสามารถสรุปออกเป็น 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ 1) รูปแบบในการเผยแผ่ธรรมะของ พระสงฆ์ในอำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย 2) แนวทางในการเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ ในอำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย ทั้งการเผยแผ่ในวัดและนอกวัด พระสงฆ์ในอำเภอ โพธิ์พิสัยใช้วิธีการเผยแผ่โดยมีประเพณีเป็นสื่อกลาง กล่าวคือ มีประชาชนจากที่ต่างๆ ทั้ง ใกล้และไกลที่ศรัทธาในการแสดงธรรมของท่านได้เข้ามาทำบุญในวันธัมมัสสวนะ (วันพระ) วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยใช้เวลาในส่วหนึ่งแสดงธรรมแก่ญาติโยม เพื่อเผยแผ่ ธรรมะแก่ญาติโยมที่พากันมาฟังธรรม โดยท่านนำเสนอทั้งในส่วนของ พุทธศาสนสุภาษิต

และผลยาอีสาน นำเสนอโดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ และนำเสนอในแบบของข้อคิดสะกิดใจ เปรียบเทียบอุปมาอุปไมย โดยที่ผู้ได้รับสารอ่านแล้ว ไม่ต้องตีความให้ยุ่งยาก อ่านแล้วเข้าใจความหมายได้ทันที การนำเสนอในประเด็นที่ง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถทำความเข้าใจได้ทั้งผู้ใหญ่ และเด็กๆ ในส่วนของรูปแบบและแนวทางในการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอโพธารมณ์ นั้น ท่านมีรูปแบบและแนวทางในการเผยแพร่ที่กว้างขวาง เจาะทุกระดับ ทุกกลุ่มชน โดยรูปแบบในการเผยแพร่ธรรมะพระสงฆ์ในอำเภอโพธารมณ์นั้น โดยที่ จะเน้นการเผยแพร่ธรรมะใน 2 รูปแบบ คือ 1) เจริญ และ 2) เจริญ โดยในส่วนของเจริญ นั้น พระสงฆ์ในอำเภอโพธารมณ์ใช้วิธีการเผยแพร่ธรรมะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้อย่างเป็นระบบ ส่วนในรูปแบบเจริญนั้น ท่านใช้แนวทางในการเผยแพร่ธรรมะที่ได้เผยแพร่ไปแล้ว มีผลย้อนกลับมาได้ผลดี มีกระแสตอบรับจากพุทธศาสนิกชนที่รับสารนั้นแล้วได้ประโยชน์จากสาร และสามารถนำสารที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพในที่สุด แนวทางการใช้เทคโนโลยีเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในอำเภอโพธารมณ์ มีการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณภาพตามหลักการทางพระพุทธศาสนา โดยสามารถนำหลักพระพุทธศาสนา มาเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ทางศาสตร์วิชาการ โดยใช้หลักธรรมสติสัมปชัญญะ นำมาประยุกต์การเข้ากับเทคโนโลยีอย่างมีคุณภาพ การใช้เทคโนโลยีตามหลักสติสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะในการเผยแพร่ธรรมะควรมีสติในการใช้เพื่อให้พอดี

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงแนวความคิดการเผยแพร่ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. ทราบถึงการเผยแพร่ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท อำเภอโพธารมณ์ จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อนำเสนอวิธีการและแนวการเผยแพร่ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท อำเภอโพธารมณ์ จังหวัดหนองคาย

บรรณานุกรม

- พิสิฐุ เจริญสุข. (2539). **คู่มือการเผยแพร่พระพุทธศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- ดวงพร คานูณวัฒน์ และวาสนา จันทร์สว่าง. (254 1). **สื่อสารการประชาสัมพันธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์.
- มาณี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ และคณะ. (254 1). **บทบาทพระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์ กรณีศึกษาในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียง**. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ณัฐนันท์ ประกายสันติสุข. (2547). **ประสิทธิผลการสื่อสารในการเผยแพร่ธรรมะ หลักสูตร
การพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาและสันติสุข (ฉบับย่อ)**. กรุงเทพมหานคร : โรง
พิมพ์ภาพพิมพ์.

ธีรวิศ บำเพ็ญบุญบารมี. (2550). **การเผยแพร่พระพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิเบญจนิกาย.

ปิ่น มุกข์นันท. (2500). **พุทธศาสตร์ ภาค 1**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา.

_____. (2499). **พุทธวิธีครองใจคน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (254 1). **พุทธวิธีในการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 5
กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมมิกจำกัด.